ПІДПРИЄМНИЦЬКА КУЛЬТУРА СТУДЕНТІВ ПРИВАТНОГО ВНЗ

Ігор ДОБРЯНСЬКИЙ (Кіровоград)

Стаття присвячена аналізові проблеми формування підприємницької культури в студентів. Висвітлені підходи, напрямки, фактори, що сприяють становленню підприємницького поступу як норми.

Статья посвящена анализу проблемы формирования предпринимательской культуры в студентов. Освещены подходы, факторы, которые способствуют культурного продвижения как нормы.

Ключові слова: підприємницька культура,виховання, система вищої професійної освіти, приватний ВНЗ.

Постановка проблеми. Особливої вагомості ця проблема набуває в умовах приватних ВНЗ, що відрізняються від державних своєю інноваційністю, яка значною мірою обумовлена фінансовою залежністю, яка обумовлена подвійною природою приватного ВНЗ: – соціокультурного інституту з притаманними йому функціями та підприємницької структури головна мета діяльності якої – отримання прибутку. З початком у країні соціально-економічних перетворень перед ВНЗ постали нові вимоги, котрі визначаються тим, що від молоді, яка виступає в життя, потрібні, по-перше, здатність професійного самовизначення й уміння жити в умовах динамічного мінливого оточення; по-друге, бути успішним в умовах ринкових відносин, уміти визначати мету діяльності, прогнозувати варіанти її досягнення, вибирати найбільш раціональні і морально виправдані з них, аналізувати хід роботи та результати, робити висновки з тимчасових невдач, започаткувати самостійне робоче місце, розвивати сферу послуг. Іншими словами, перед системою професійної освіти, включаючи її вузівський рівень, постало завдання поетапної роботи підготовки людини підприємливої, одним з аспектів якої є формування підприємницької культури [1;3].

Методологічні засади розв’язання проблеми запропоновані в роботах (Д.Алена, П.Друкера, А.Прихожена, Е.Шейна, О. Романовського) та ін.

Виклад основного матеріалу: Усі проекти які розроблялися в рамках концептуальних засад розвитку приватного ВНЗ як «підприємницької» інституції [2], зумовлюють опрацювання кожного з елементів логічного ланцюга проектування й реалізації власної справи: ідея – задум – проект – програма – бізнес-план – експертиза – діяльність – рефлексія одержаних результатів – внесення коректив у розробку концептуальних засад розвитку недержавної вищої школи. Отже, освітня

діяльність з формування підприємницької культури є , по суті, продуктивною діяльністю й дозволяє поєднати теоретичну і практичну освіту на вузівському рівні неперервної професійної освіти. Такий зв'язок між практичними діями й навчанням дозволяє говорити про підприємницьку підготовку студентів, що перебувають у статусно-рольовій позиції «студент – майбутній підприємець».

Реалізація основних концептуальних ідей «підприємницького ВНЗ» забезпечує:

- усунення того, що зумовило розрив між вимогами, які висуваються до особистості сучасним суспільством і реальним рівнем підприємницької підготовки студентів у системі професійної освіти;
- перехід від постійного «підтягування» освітньої системи до вимог практики з випереджального її розвитку; від режиму функціонування (статистичної моделі організації освітнього процесу) до режиму розвитку (динамічної моделі);
- підготовку висококваліфікованих фахівців, здатних успішно розв'язувати професійні й підприємницькі завдання в умовах ринкових відносин;
- розвиток науково-методичного забезпечення освітнього процесу, психолого-педагогічного й інформаційного його супроводу ;
- істотне підвищення ролі науки в удосконаленні освітнього процесу, спрямованого на формування підприємницької культури студентів – розвиток кадрового потенціалу суб'єктів освітнього процесу.

Удосконалюючи зміст навчально-виховної роботи у ВНЗ з врахуванням підприємницької спрямованості, передбачається проведення наступних заходів:

- коригування навчальних програм по всіх навчальних дисциплінах з метою усунення дублювання у вивченні матеріалу, посилення міждисциплінарних зв'язків, виокремлення провідних освітніх завдань й їхнього узгодження з концептуальними ідеями формування підприємницької культури, орієнтації на конкретну спеціалізацію;
- розробка змісту й технології підготовки міждисциплінарного випускного іспиту;
- розробка різнорівневих освітніх програм з усіх навчальних дисциплін, що забезпечують можливість професійно-особистісного розвитку фахівця з індивідуальною траєкторією з урахуванням підприємницьких можливостей особистості.

Успішна реалізація освітньої політики неможлива без відповідного розвитку науково-методичного забезпечення. Удосконалення науково-методичних засобів здійснювалося за наступними напрямами:

- створення в інституті банку інформацій з нових освітніх технологій, їхнього засвоєння викладачами й активним використанням на заняттях;

- розробка заходів з впровадження в освітній процес наукової організації праці;

- розробка й підбір комп'ютерних програм для навчання й виховання студентів – з метою розв'язання професійних і підприємницьких завдань;

- створення відеотеки із записами відкритих занять викладачів з використанням нетрадиційних форм навчання й виховання підприємницького спрямування;

- розробка з усіх навчальних дисциплін пам'яток на допомогу в засвоєнні освітніх програм тим, хто навчається самостійно, включаючи аспект підприємництва;

- розробка матеріалів по всіх навчальних дисциплінах для оперативного контролю за засвоєнням програмного матеріалу (тестів);

відновлення фондів навчальної літератури в бібліотеці;

- розробка нових навчальних матеріалів, відновлення змісту лекцій, семінарських, практичних і лабораторних занять у співвідношенні з концептуальними основами формування підприємницької культури в системі безперервної професійної освіти.

Підприємницька культура повинна сформувати новий вигляд випускника ВНЗ – інтелектуального, соціально й економічно мобільного, продуктивного й діяльного, конкурентоздатного й заповзятливого.

Виховання в цих умовах вимагає вироблення ідеалів, що спираються на позитивний потенціал людини, її творчої можливості для самовдосконалення на основі формування готовності, здатності до економічної, культурної комунікації позитивного, неруйнуючого типу, а також вироблення відповідності фахівця перед собою, суспільством, державою.

Актуальне значення формування підприємницької культури вимагає комплексності у вирішенні всієї сукупності проблем регіональної освіти, що може стати гарантом соціально-економічного розвитку суспільства й регіону. У нинішній ситуації вища школа може стати такою лише за умови відновлення його змісту на принципах гуманізації, інтеграції, модульності й діяльнісного підходу. Система вузівської,підприємницької освіти по своїй сутності виступає поліфункціональним формуванням. До її основних функцій відноситься: функція доцільності, комунікативності, що соціалізує. Гносеологічна,навчальна, що виховує, розвиваюча, інформаційна, ігрова, превентивна, супровідна,адаптаційна, інтеграційна.

Стратегічна мета концептуальних засад розвитку «підприємницького ВНЗ» полягає у формування підприємницької

культури фахівця, раціоналізації соціально-економічної діяльності за рахунок використання нових технологій, підвищення якості підготовки спеціаліста з новим типом мислення, що відповідають вимогам сучасного суспільства.

Для досягнення стратегічної мети необхідно:

- формування єдиного підприємницького освітнього середовища в системі вищої освіти;
- забезпечення реалізації нових освітніх програм підприємницької підготовки студентів різних спеціальностей нарівні сучасних вимог;
- створення умов для підвищення ефективності освітнього процесу за рахунок органічного впровадження прогресивних методів навчання й виховання, заснованих на використанні нових технологій;
- створення механізму постійного відновлення й розвитку підприємницької освіти;
- складання змісту підприємницької освіти відповідно до загальнодержавних вимог, новими умовами життя країни, спрямованістю соціально-економічних реформ;
- у галузі економічної освіти, навчання, виховання – підвищення якості підготовки студентів на основі інформаційної підтримки, інтенсифікації й індивідуалізації навчання/виховання, адаптації до здібностей учнів, активізації їхнього творчого починання.

Досягнення такої мети вимагає виконання сукупності як теоретичних, так і практичних завдань.

Теоретичні завдання по формуванню підприємницької культури студента в системі вищої професійної освіти (СВПО):

1) дослідження освітнього процесу з метою конкретизації використання підприємницького аспекту в системі вищої професійної освіти;

2) дослідження психологічних особливостей різних вікових груп тих, кого навчають для створення найбільш раціонального середовища навчання й виховання;

3) розробка, дослідження й застосування моделей фахівця з різних спеціальностей для проектування подальшої підприємницької підготовки;

4) визначення ролі й місця довузівської, вузівської й післявузівської підприємницької підготовки при розгляді змісту освіти;

5) дослідження загально дидактичних методів навчання з метою реалізації педагогічних умов формування підприємницької культури студента;

6) побудова логічної структури навчальних дисциплін та їх предметної області, орієнтованої на включення в базу соціально-економічних знань;

7) визначення змісту підприємницької підготовки й безпосередньої соціально-економічної підготовки студента в системі вищої професійної освіти;

8) координування системи вищої недержавної освіти, здатної адаптуватися до змінних соціально-економічних умов.

Практичні завдання формування підприємницької культури студентів у СВПО:

1) виокремлення аспекту підприємництва в нових навчальних курсах і програмах;

2) навчання майбутніх підприємців новим технологіям обробки соціально-економічної інформації;

3) коригування існуючих кваліфікаційних характеристик х урахуванням вимог процесу формування підприємницької культури фахівця;

4) підприємницька підготовка керівного, викладацького складу в системі вищої недержавної освіти;

5) визначення тем дипломних і курсових досліджень з формуванням підприємницької культури студента й подальша розробка з метою вдосконалення сучасного змісту освіти;

6) проведення щорічних науково-практичних семінарів, конференцій, освітніх майстерень з метою розвитку системи вищої професійної освіти «підприємницького» спрямування;

7) упровадження розроблених моделей і концептуальних основ формування підприємницької культури студента в системі вищої професійної освіти, сприяння їхнього подальшого вдосконалення;

8) визначення й використання в системі вищої професійної освіти стимулів високої активності студентів.

Мегаметою виховного процесу в освітніх установах, спрямована на формування підприємницької культури студентів, є створення такої системи виховання, що дозволяє:

- ефективно розвивати підприємницьке мислення студентів – у системі безперервної професійної освіти;
- формувати психологічну, морально-ціннісну, вольову, підприємницьку готовність майбутнього спеціаліста;
- створювати умови для формування базової культури (моральної, професійно-правової, фізичної, екологічної, культури розумової й фізичної праці, інформаційної, комунікативної культури зовнішнього вигляду й мови, сімейних відносин), виокремлюючи й розвиваючи підприємницьку культуру;
- забезпечувати ефективну економічну соціалізацію особистості й створювати особистісні передумови для адаптації майбутніх спеціалістів

до сучасних умов, вимогам суспільства, для цивільного й професійного самовизначення.

Для реалізації цієї мети можливе проведення наступних перетворень виховної роботи в системі вищої професійної освіти: необхідно розробити систему виховної роботи з урахуванням методики колективної творчої підготовки; організувати постійну роботу з вивчення й узагальнення кращого досвіду виховної роботи в напрямку розвитку підприємництва; підвищувати роль оглядів, свят, ініціації, виставок досягнень школярів, студентів, слухачів, викладачів, при цьому заохочувати їх; організовувати серед студентів і викладачів освітніх закладів щорічний конкурс на кращу науково-дослідну роботу в даному напрямку з врученням диплома й премії лауреата; розробити й запропонувати систему морального, матеріального стимулювання творчої праці вчителів, вихователів і викладачів вищої школи.

Підприємницька підготовка спеціаліста повинна включати кілька видів підготовки: довузівську, вузівську й після вузівську, які потребують окремих наукових розвідок.

Висновки. Формування підприємницької культури студентів вищої школи треба починати з усвідомлення життєвої необхідності розвитку й підтримки підприємницької готовності особистості. Викладені в концептуальних основах розвитку «підприємницького ВНЗ» положення спрямовані на створення простору підприємництва недержавної вищої освіти.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Астахов В. Приватность образование: тенденции и перспективы правового регулирования // Підприємництво, господарство і право . – 2002. – №4.- С. 43

2. Добрянский И.А. Негосударственное высшее образование в Украине: Монография. – М.: Педагогическая академия последипломного образования, 2007. – 446 с.

3. Добрянский И.А. Развитие негосударственной высшей школы в Украине: Авторе. Дис. докт. пед.наук. 13.00.01 / Педагогическая академия последипломного образования. – М., 2008. – 50 с.

4. Добрянський І. Кіровоградський інститут регіонального правління та економіки 15 років на теренах української освіти: здобутки і перспективи // Освіта і управління. – 2007. – Т. 10. – Ч.1. – С. 41 – 48.

3. Недержавна вища школа України на шляху інновацій: Монографія (Авт. Колектив: В.Андрущенко, Б.Корольов, В. Астахов. І. Добрянський та ін.); /Під ред. В.П.Андрущенка Б.І.Корольова; Акад. пед. наук України. Ін-т вищої освіти, Харк. гуманіст. ун-т «Нар. Укр. акад.». – Харків: Вид-во НУА, 2005. – 320 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА:

Добрянський Ігор – доктор педагогічних наук, професор ДЛАУ, ректор Кіровоградського інституту регіонального управління та економіки.

Коло наукових інтересів: історія та методика приватної вищої школи.